

діагностичних моделей контролю якості ухвалених управлінських рішень за умов впровадження вартісно-орієнтованого менеджменту.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Афанасьєва, Т. А. Управління вартістю підприємства [Електронний ресурс] / Т. А. Афанасьєва. – Режим доступу: <http://intkonf.org/afanaseva-ta-upravlinnya-vartisty-pidpriemstva/>
2. Брейли Р., Майерс С. Принципы корпоративных финансов / Пер. с англ. Н.Барышниковой. — М.: ЗАО «Олимп-бизнес», 2012, С. 759-787.
3. Дамодаран А. Инвестиционная оценка / А. Дамодаран // М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 254с.
4. Дамодаран А., Инвестиционная оценка: Инструменты и методы оценки любых активов / Асват Дамодаран; Пер. с англ. — 5е изд. — М.: Альпина Бизнес Букс, 2008. – 724 С.
5. Данильченко, М., Сохаська О. Концепція управління вартістю як основа формування стратегії підприємства / М. Данильченко, О. Сохаська // Наука молода. – 2007. – №8. – С. 12-17.
6. Елисеєв В.М. Классификация видов стоимости / В.М. Елисеєв // Вопросы оценки. – 1998. – № 1. – С. 56–60.
7. Есипов В.Е. Оценка бизнеса / В.Е. Есипов, Г.А. Маховикова, В.В Терехова. – СПб: Питер, 2002. – 416 с.
8. Коупленд Т. Стоимость компаний: оценка и управление / Коупленд Т., Колер Т., Мури Дж.– Пер.с англ. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2008. – 576 с.
9. Мендрул О.Г. Вартість підприємств: бази оцінки // Державний інформаційний бюлетень про приватизацію. - 2002. - №3. - С.44-48.
10. Мендрул О.Г. Управління вартістю підприємства: Монографія. / О.Г. Мендрул // КНЕУ, 2002. – 272 с.

АНАЛІЗ МОДЕЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Гончаренко М.Ф., к.е.н., доцент, проректор з регіонального розвитку Межрегіональної Академії управління персоналом (Україна)

Гончаренко М.Ф. Аналіз моделей сталого розвитку регіону

У статті визначено поняття сталого розвитку регіону та показано його взаємозв'язок із поняттям інноваційного потенціалу регіону. Визначено передумови реалізації інноваційного потенціалу та організаційно-економічні фактори забезпечення сталого розвитку регіону. Досліджено методологічні основи сталого розвитку, беручи до уваги концепцію еволюції суспільства і природи. Розглянуто різні моделі управління сталим розвитком регіону в основі яких лежать різні уявлення дослідників про співвідношення елементів сталого розвитку. Придільено особливу увагу дослідженню таких моделей як модель стійкого розвитку за А Тойнбі, модель стійкого розвитку М Мунасингха, концепції сталого розвитку регіону, модель сталого розвитку Г.Делі. Конкретизовано моделі сталого розвитку, що розвиваються більш активно в останні десятиліття, серед яких: модель сталого розвитку знецінюваного використання (Г. Ашейм, Т. Мітра, М. Хофкес), модель загального капіталу поколінь (Дж. Пеззі).

Ключові слова: сталий розвиток регіону, модель, концепція, інноваційний потенціал регіону, організаційно-економічне середовище.

Гончаренко М.Ф. Анализ моделей устойчивого развития региона

В статье определено понятие устойчивого развития региона и показано его взаимосвязь с понятием инновационного потенциала региона. Определены предпосылки реализации инновационного потенциала и организационно-экономические факторы обеспечения устойчивого развития региона. Исследованы методологические основы устойчивого развития, принимая во внимание концепцию эволюции общества и природы. Рассмотрены различные модели управления устойчивым развитием региона в основе которых лежат различные представления исследователей о соотношении элементов устойчивого развития. Уделено особое внимание исследованию таких моделей как модель устойчивого развития за А Тойнби, модель устойчивого развития М Мунасингха, концепции устойчивого развития региона, модель устойчивого развития Г.Дели. Конкретизированы модели устойчивого развития, развиваются более активно в последние десятилетия, среди которых: модель устойчивого развития обесцениваемого использования (Г. Ашейм, Т. Митра, М. Хофкес), модель общего капитала поколений (Дж. Пеззи).

Ключевые слова: устойчивое развитие региона, модель, концепция, инновационный потенциал региона, организационно-экономическую среду.

Goncharenko M. The analysis models of sustainable development of the region

The article defines the concept of sustainable development in the region and show its relationship with the concept of innovation potential. Preconditions of the innovation capacity and organizational and economic factors for sustainable development. Methodological foundations of sustainable development, taking into account the evolution of the concept of society and nature. Different models of sustainable development of the region which are based on different conceptions of the relationship between researchers elements of sustainable development. Given special attention to the study of such models as a model for sustainable development Toynbee A model of sustainable development Munasinhha M, the concept of sustainable development in the region, a model of sustainable development H.Deli. Concretized model of sustainable development, developing more active in recent decades, including: sustainable development model devaluations use (Asheim G., T. Mitra, M. Hofkes), total capital generation model (J. Pezzi).

Keywords: sustainable development of the region, the model concept, the innovative potential of the region, organizational and economic environment.

Постановка проблеми. Інтегральною сучасна концепція сталого розвитку є квінтесенцією теоретико-методологічних та практичних напрацювань останніх десятиліть щодо екологізації наукових знань та соціально-економічного розвитку територій. Декларація Тисячоліття ООН, затверджена 189-ма державами світу у 2000 році на Саміті Тисячоліття ООН, започаткувала процес досягнення до 2015 року світовою спільнотою результатів у тих сферах, де нерівномірність глобального людського розвитку виявилася найгострішою. Цілі Розвитку Тисячоліття визначили стратегічні напрями розвитку країн світу. Слід погодитися з думкою Генерального секретаря ООН Пан Гі Муна, що Цілі Розвитку Тисячоліття стали однією з найбільш успішних інновацій людства і сьогодні світовій спільноті слід активізувати зусилля для створення більш справедливого, безпечного і сталого майбутнього для всіх.

Проблема забезпечення сталого розвитку регіону, що стоїть перед економічною наукою, створює передумови для вирішення ряду теоретичних проблем. І, пошук додаткових шляхів вирішення її, беручи до уваги структуру сформованих моделей сталого розвитку регіону, набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові засади формування сталого розвитку регіону висвітлені в роботах А. М. Андрющенка, М. В. Багрова, О. Ф. Балацького, О. Г. Білоруса, С. М. Бобильова, Б. В. Буркинського, В. І. Вернадського, ЗО. Г. Гранберга, В. І. Данилова-Данильяна, Б. М. Данилишина, М. І. Долішнього, С. І. Дорогунцова, В. С. Кравціва, Е. М. Лібанової, О. С. Пчелінцева, А. Д. Урсула, С. К. Харічкова, М. А. Хвесика, Є. В. Хлобистова та ін.

Виділення невирішеної проблеми. У сучасних умовах формування сталого розвитку регіону базується на концептуальних результатах Конференції ООН з охорони навколишнього середовища та Всесвітнього саміту зі сталого розвитку, а також окремих

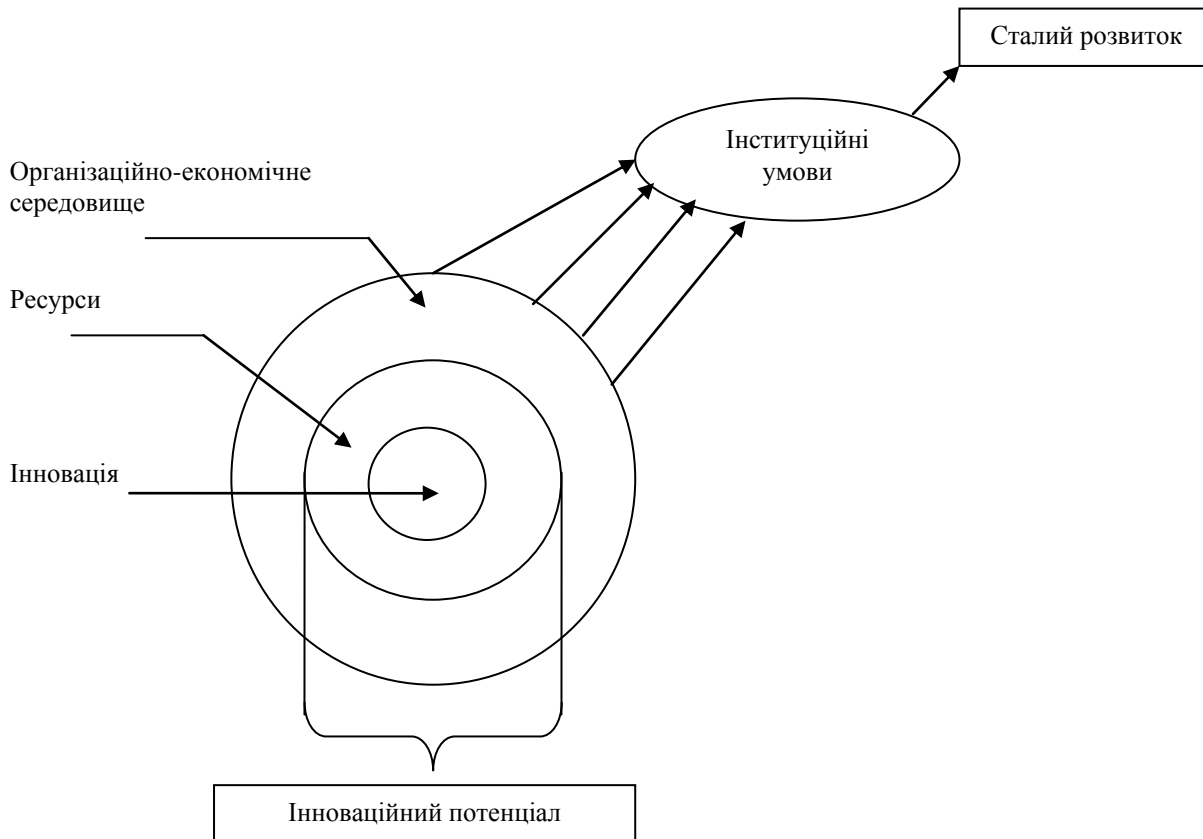
**ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ
ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА**

положеннях розроблених вченими-економістами. Останні потребують детального дослідження з методологічної точки зору.

Мета наукової статті. Метою роботи є дослідження методологічних основ сталого розвитку через деталізований розгляд основних моделей сталого розвитку регіону.

Результати дослідження. Сталий розвиток регіону – це закономірність приросту економічного, людського, інтелектуального, екологічного та соціального капіталу, пов'язана з відтворенням валового регіонального продукту, зростанням частки послуг у структурі регіональної економіки, а також виявленням та ефективним використанням інфраструктурного та інноваційного потенціалу регіону.

Сталий розвиток регіону тісно пов'язаний з поняттям інноваційного потенціалу регіону, що в загальному вигляді розуміється як сукупність ресурсів забезпечують реалізацію нововведень. У нашому розумінні інноваційний потенціал регіону – це сукупність взаємодіючих ресурсів, які за умови цілеспрямованого на них впливу відповідного організаційно-економічного середовища та інституційних умов, здатні забезпечити сталий розвиток соціально-економічної системи (рис. 1).

Рис. 1. Структура інноваційного потенціалу регіону

В основі інноваційного потенціалу лежить інновація, яка стосовно до регіональної економічної системи, визначається як новий продукт, новий спосіб реалізації діючих процесів або нова послуга в соціальній, економічній, екологічній та інших сферах регіональної системи, що забезпечує відтворювальні процеси.

Варто відзначити, що інноваційний потенціал тісно пов'язаний з поняттям регіональної конкурентоспроможності, адже досягнення останньої можливо в рамках існуючого репертуару інноваційних дій.

Зростаюча невідповідність прийнятного і дійсного стану справ може привести до розширення або повної зміни інноваційного потенціалу.

Реалізація інноваційного потенціалу, а в подальшому і сталий розвиток регіону залежить від організаційно-економічних чинників (сукупність умов розвитку соціально-економічних процесів, опосередкованих соціальними, інфраструктурними, територіальними та фінансовими характеристиками) та інституційних особливостей (об'єднання культур суб'єктів управління, які впливають на сталий розвиток регіону, такі як корпоративна культура, економічна культура, культура підприємництва) [1]. При цьому організаційно-економічні чинники є внутрішніми, а інституційні особливості – зовнішніми умовами сталого розвитку.

Організаційно-економічні фактори сталого розвитку регіону – це сукупність умов розвитку соціально-економічних процесів, опосередкованих соціальними, інфраструктурними, територіальними та фінансовими характеристиками. Соціальні характеристики регіону описуються демографічними особливостями, кількістю населення, соціальною структурою суспільства, якістю робочої сили тощо. Інфраструктура виконує важливу функцію в регіоні – створювати умови життєдіяльності та певну якість життя. Значення інфраструктури для розвитку регіональної економіки є очевидним: наприклад, без наявності виробничої інфраструктури (інженерних споруд, транспортних систем і т.д.) неможливо випустити продукцію або послугу [2].

Географічні та кліматичні умови багато в чому визначають специфіку виробництва в регіоні. Важливим у цьому питанні є також наявність природних копалин на території регіону, його зручне географічне положення, близькість до таких інфраструктурних об'єктів як логістичні комплекси, річкові та морські порти та ін. Фінансові умови пов'язані з розміром бюджетних доходів і витрат регіону, обсягом дотацій, що надаються з державного бюджету, а також джерел власних доходів. Від фінансової стабільності регіону безпосередньо залежить його сталий соціально-економічний розвиток.

Інституційні особливості пов'язані зі специфікою організаційно-культурного середовища. Це сукупність культур суб'єктів і об'єктів управління, які впливають на сталий розвиток регіону, таких як корпоративна, економічна культура, культура підприємництва. Відмінною особливістю тієї чи іншої культури є певне ядро, а саме: правила, звичаї, норми, базові уявлення, які дотримуються більшістю носіїв такої культури. Це може бути певна система внутрішньоорганізаційних відносин, специфіка розподілу прав власності, влади тощо.

Економічна культура виступає в цьому випадку як програмуюча основа, що впливає на якість систем життєдіяльності суб'єкта управління: ресурсів, внутрішніх, виробничих і допоміжних процесів, структури управління, сталий розвиток.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

Організаційно-культурне середовище можна визначити як історично сформовану систему розвитку і використання всіх інших ресурсів суб'єкта або об'єкта управління. При цьому сама економічна культура стає додатковим, новим ресурсом.

Методологічною основою сталого розвитку є концепція еволюції суспільства і природи. Діяльність людини носить цілепокладаючий характер, що створює соціальну і природну реальність, виражену в динаміці еколого-економічних відносин. Екологічні відносини, слідуючи логіці розвитку економічних систем, стають внутрішнім моментом економічних відносин, в яких домінуючими факторами розвитку є економічні закони [3]. Така взаємодія породжує взаємопроникнення природних і економічних законів. При сталому розвитку вплив на навколишнє середовище регіону залишається в межах господарської біосфери, так що не руйнується природна основа для відтворення ресурсів і життя людини. Сталий розвиток регіону забезпечено також механізмами контролю контурів зворотного зв'язку, що відповідають за приріст населення і збільшення капіталу. У короткостроковому періоді сталість проявляється як закономірність в темпах еколого-економічного розвитку, а в довгостроковому – трансформується в закон збереження тенденцій і якості розвитку на тривалу перспективу.

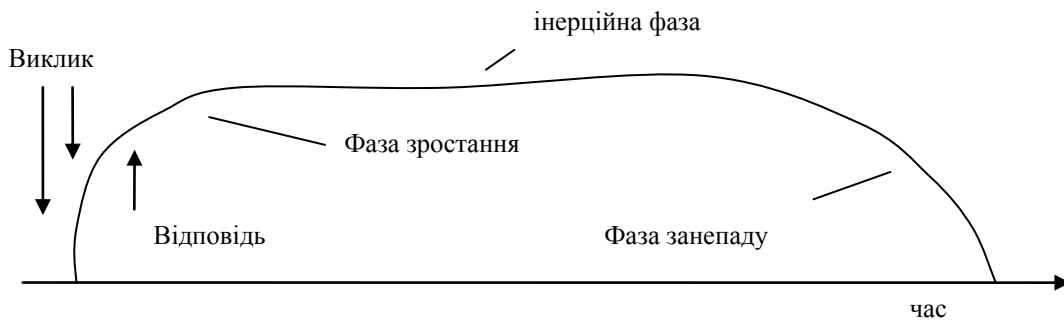
Економічним результатом функціонування регіональної системи є виробництво доданої вартості, надлишку над сумою ресурсів, що споживаються.

Стійкість регіону як системи і потенціал його розвитку тим вище, чим більше суспільно значимих функцій він здатний реалізувати. Кількісний приріст основних факторів сталого розвитку регіону, наприклад, таких як, забезпеченість житлом, дитячими дошкільними установами, освітніми послугами в довгостроковому періоді призводить до зростання народжуваності та природного відтворення населення, що в свою чергу впливає на зростання економічно активного населення, розвиток бізнесу та доходів бюджету.

Існують різні моделі управління сталим розвитком регіону. В основу кожної моделі покладено різні уявлення дослідників про співвідношення елементів сталого розвитку.

Багато дослідників дотримуються історико-соціологічної моделі сталого розвитку, розробленої А. Тойнбі. Ця модель отримала широку популярність під назвою «виклик-відповідь». Відповідно до цієї моделі локальні системи розвиваються під зовнішнім впливом або так званім викликом, що представляє собою суттєву зміну умов існування, які вимагають зміни самої системи [4]. Адекватна зміна системи є відповіддю на виклик (рис. 2).

Виклик суспільства часто породжує локальну синергетичну ситуацію, здатну до саморозвитку. Виділяють позитивні і негативні виклики. Позитивний виклик – це виклик-стимул, який породжує додаткові можливості розвитку окремих локальних територій і безпосередньо пов'язаний з конкретною потребою суспільства. Важливою особливістю позитивного виклику є соціальна нестійкість його результатів. Регіон продовжує розвиватися доти, поки існує стимул, що породив цей розвиток. Позитивний виклик не створює механізмів саморозвитку, що забезпечують стійке відтворення регіону як специфічної соціальної спільноти [30].

Рис. 2. Модель стійкого розвитку за А Тойнбі

У своїй змістовній частині «відповідь» регіону спирається на його ресурси: природні, географічні та територіальні, техніко-технологічні, культурно-історичні, політичні, інформаційні, фінансові, інноваційні та ін.

Рівень розвитку регіону може вимірюватися досить широким спектром показників, але інтегральним його виразом є приріст чисельності населення. Демографічний потенціал регіону – це потенціал його розвитку.

У фазі зростання має місце позитивне сальдо приросту населення за рахунок народжуваності та міграції. У фазі інерційного розвитку зміна чисельності відбувається за рахунок природного приросту. У низхідній фазі має місце зменшення абсолютної чисельності населення.

Можливість залучення населення в регіон визначається цілою низкою чинників, насамперед, якістю життя населення, можливостями вертикальної соціальної мобільності, особливостями географічного положення, ситуацією в прилеглих регіонах та ін. Можливість регіону впливати на якість життя населення визначається розвитком його економічної підсистеми, здатністю створювати додану вартість. Остання утворюється як плата суспільства за виконувану регіоном корисну функцію, як плата за «відповідь» [5].

Вибір даного показника виправданий тим, що значне число підприємств, які працюють в регіоні, орієнтовані на внутрішнє споживання регіону і його населення, залежать від платоспроможності населення і бюджетної забезпеченості регіону, тобто в кінцевому рахунку від того, що він здатний виробити і реалізувати за своїми межами.

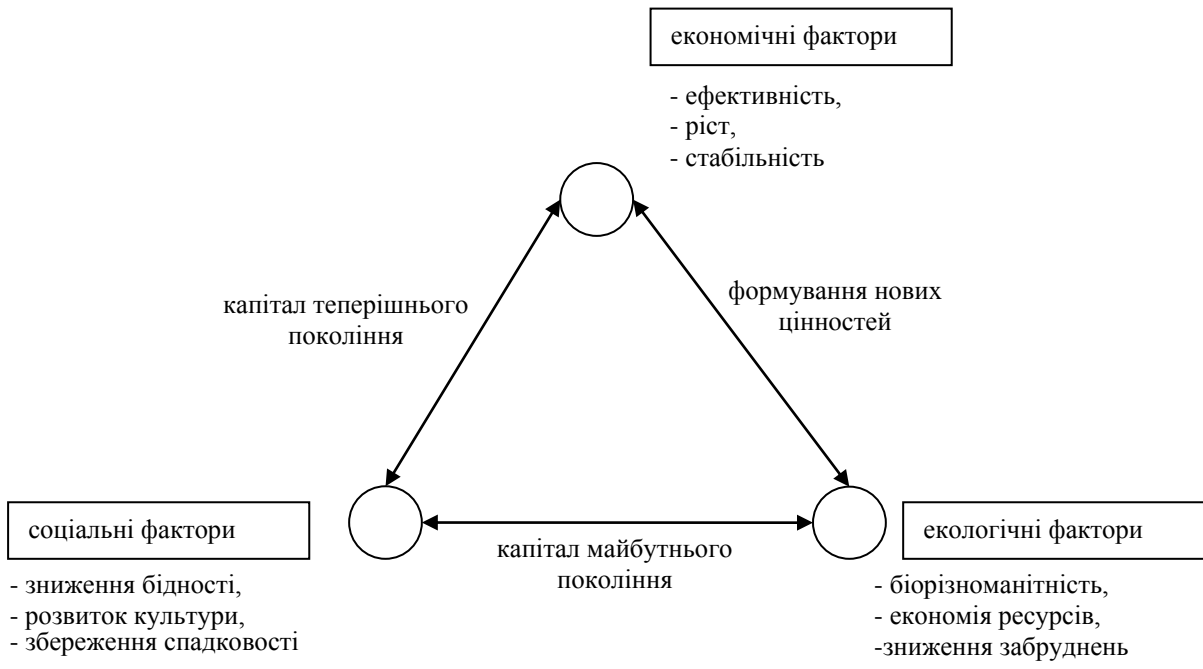
Системи з соціально-орієнтованою економікою характеризуються гнучким поєднанням елементів ліберального і планового характеру. З одного боку держава дає можливість розвитку для природних процесів, з іншого боку – здатна підтримати окремі території, якщо останні зазнають труднощів. Сталий розвиток регіону згідно моделі етногенезу Л. Гумільова проходить ряд еволюційних фаз (приховану, підйому, акматики, надлому, інерції і обскурації) [6].

Розглянемо більш сучасні моделі сталого розвитку. Для таких моделей об'єднуючим чинником слугує наявність в їх структурі трьох складових: економічної, екологічної, соціальної. Однією з таких моделей є концепція М. Мунасінгха [7], де складові сталого розвитку представлені у вершинах трикутника (рис. 3).

Основою добробуту існуючого покоління є врахування соціальних та економічних чинників, в той час як забезпечити добробут майбутнього покоління здатний лише соціально-екологічний розвиток.

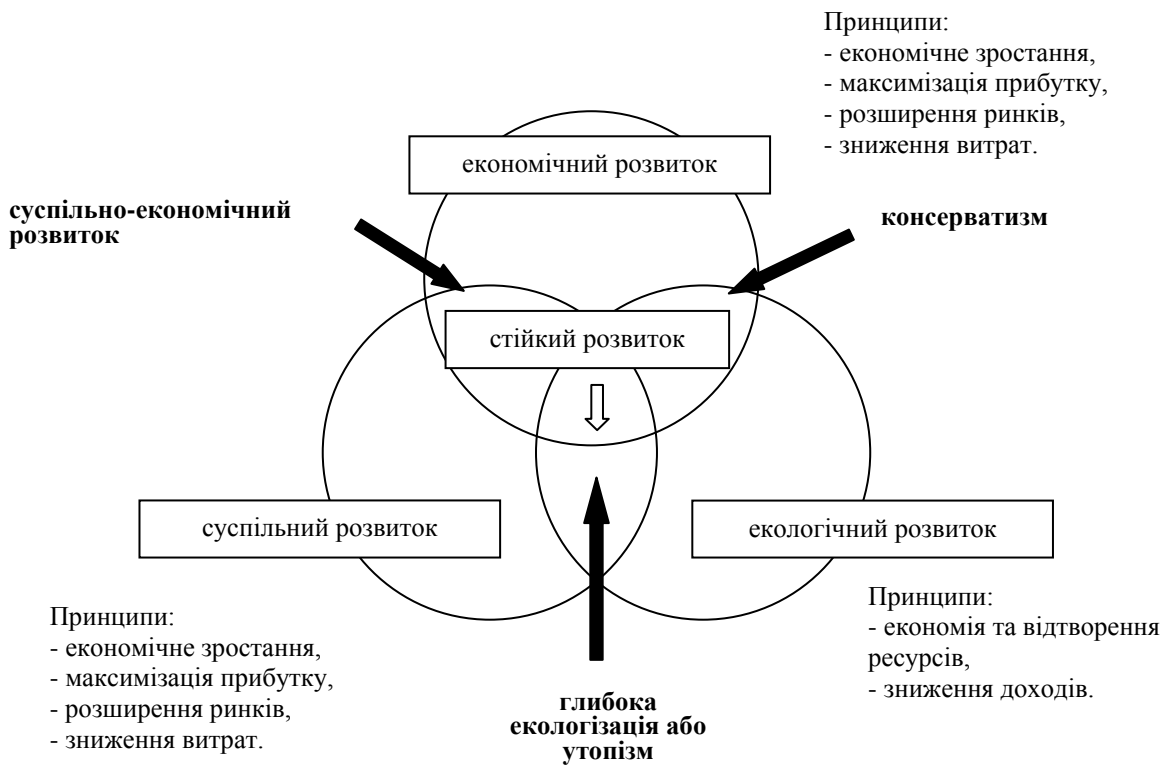
На стику економіки, соціальних цінностей та екології формуються нові цінності сталого розвитку.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

Рис. 3. Модель стійкого розвитку М Мунасігха

Наступна модель показує, що сталий розвиток регіону може відбуватися тільки в середній зоні перетину економічної, соціальної та екологічної сфер (рис. 4). Дана модель показує взаємозалежність всіх трьох сфер сталого розвитку. Поєднання різних елементів окремо дає різні стратегії сталого розвитку.

Рис. 4. Концепція сталого розвитку регіону

Поєднання економічного та екологічного розвитку зумовлює застосування консервативних моделей, де економічне зростання суспільства пов'язується з екологічними обмеженнями. Застосування цього методу має неоднозначні результати. З одного боку, прихильність до збереження і не порушення екології навколишнього середовища зберігає потенціал розвитку майбутніх поколінь, однак, стримування економічного розвитку існуючого покоління призводить до зменшення добробуту останнього. В результаті можуть бути порушені відтворювальні процеси (наприклад, зростання чисельності населення), що ставить під загрозу існування майбутніх поколінь [8].

Відома модель, сталого розвитку, запропонована економістом Г. Делі у вигляді ієрархічного трикутника. У його основі лежить навколишнє середовище або «безумовні ресурси», що сприймаються як даність [9]. Економіка, яка включає технології, політику та етику, розташовується на наступному рівні, забезпечуючи досягнення людського добробуту або «безумовних цінностей» (рис.5).

Рис. 5. Модель сталого розвитку Г.Делі

Г. Делі відстоював ідею постійного стану, відповідно до якої чисельності населення повинен відповідати певний рівень капіталу. Фізичний розмір капіталу може залишатися постійним, але його якість повинна поліпшуватися.

Звернемося до моделей сталого розвитку, що розвиваються більш активно в останні десятиліття.

Зарубіжні дослідники, такі як Г. Ашейм, Т. Мітра, М. Хофкес, розвивають модель сталого розвитку знеціненого використання (дисконтований утилітаризм). Відповідно до цієї моделі споживання ресурсів є стійким, якщо в результаті генерується велика сума похідних, дисконтована на певний коефіцієнт S ($0 < S < 1$). Однак даний підхід має низку серйозних обмежень, тому слабо враховує вплив довгострокових ефектів, наприклад, зміна клімату, де сліdstва стають очевидними через довгий період часу.

Більш досконалою є модель загального капіталу поколінь (Дж. Пеззі). Ця модель дотримується принципу незменшуваного добробуту протягом довгого часу. При цьому накопичений капітал від покоління до покоління не повинен зменшуватися. Будь-яке тимчасове зменшення розцінюється як ознака нестійкого розвитку [10]. Однак у цієї моделі є так званий принцип життєздатності, відповідно до якого допускається скорочення добробуту, поки рівень споживання перевищує деякий прожитковий мінімум. Особливий випадок – споживання, а не корисність має бути постійною або зростати протягом довгого часу.

В зв'язку з цим вчений Д. Пірс розробив модель м'якого сталого розвитку, відповідно до якої натуральна природа може замінюватися штучною, зробленою людиною, за умови досягнення рівних можливостей для поточного і майбутнього поколінь.

Разом з тим існує протилежна точка зору, а саме модель сильного стійкого розвитку. Відповідно до цієї моделі економічна і соціальна сфери суспільства повинні строго розвиватися відповідно до екологічних принципів, тому природу неможливо замінити штучною надбудовою. Згідно послідовникам школи «сильного» сталого розвитку [11], обмеження споживання ресурсів можуть бути встановлені в різному ступені.

Важливим моментом тут є те, що сильна стійкість встановлює абсолютну межу (обсяг природного капіталу повинен залишатися постійним) або нижню межу (природний капітал, повинен підтримуватися на певному пороговому рівні), які здатні винести навколишнє середовище не порушуючи відтворювальні процеси.

Концепція сильного розвитку важлива для теорії стійкості з тих позицій, що вона визначає максимальний обсяг населення, який здатний витримати регіон протягом певного періоду часу.

Сильна стійкість – досягнення сталого розвитку шляхом чіткої регламентованої діяльності порівняно з критерієм слабкої стійкості: вводиться додаткове обмеження – не зменшення запасів природного капіталу, від яких залежать системи життєзабезпечення. Враховуються межі заміщення природного капіталу іншими економічними активами (наприклад, відновлюваним або антропогенним чи техногенним капіталом), а також проблеми незворотності екологічних змін, невизначеності порогових ефектів і потенційних масштабів соціальних витрат, пов'язаних з втратою деяких екологічних активів.

Висновки та пропозиції. Таким чином, сталий розвиток не можна забезпечити без накладення певних обмежень на діяльність, пов'язану з виснаженням природного капіталу. Наприклад, якщо істотним для функціонування і пружності екосистем є певний мінімальний рівень біорізноманіття, то для збереження альтернатив для економічної діяльності майбутніх поколінь потрібно припинення втрати біорізноманіття, яке ставить під загрозу цей мінімальний пороговий рівень.

В цілому, реалізація інноваційного потенціалу, а в подальшому і сталий розвиток регіону залежить від організаційно-економічних чинників (сукупність умов розвитку соціально-економічних процесів, опосередкованих соціальними, інфраструктурними, територіальними та фінансовими характеристиками) та інституційних особливостей (об'єднання культур суб'єктів управління, які впливають на сталий розвиток регіону, такі як корпоративна культура, економічна культура, культура підприємництва). При цьому організаційно-економічні чинники є внутрішніми, а інституційні особливості – зовнішніми умовами сталого розвитку.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Кобринчук В.В. Науково-методичні засади інноваційного розвитку економіки в умовах євроінтеграції України: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.03 / В.В. Кобринчук; Н.-д. екон. ін-т М-ва економіки України. – К., 2009. – 19 с.
2. Сталый розвиток регіонів – завдання і для влади, і для суспільства [Електронний ресурс]: [26.09.2012] / Канада та Україна. Проект «Регіональне врядування та розвиток». – Режим доступу: http://www.rgd.org.ua/latest_project_news/stalyy_rozvytok/
3. Брутланд Г. Х. Наше общее будущее. Доклад Комиссии ООН по окружающей среде и развитию. 1987 [Текст] / Г. Х. Брутланд - М.: Прогресс, 1988. – 280 с.
4. Томпсон Л. Л. Стрикленд А. Дж. Стратегический менеджмент. - М.: ИНФРА-М. – 2000. – 412 с.
5. Вебер А. Б. Устойчивое развитие как социальная проблема [Текст] / А. Б. Вебер.-М., 2005. – 277 с.
6. Гумилев, Л.Н. Этногенез и биосфера Земли [Текст] / Л.Н. Гумилев. - М.: АСТ, 2005. - 560 с.
7. Мельник Л. Г. Основи стійкого розвитку: [навч. посіб.] / Л. Г. Мельник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 654 с.
8. Борщук Є. М. Основи теорії стійкого розвитку еколого-економічних систем: [монографія] / Є. М. Борщук. – Львів: Растр-7, 2007. – 435 с.
9. Кондіус І.С. Аналіз методів і моделей прогнозування стійкого розвитку регіону // І.С. Кондіус // Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції. - Черкаси: ЧДТУ, 2008, – с. 99.
10. Ансофф И. И. Новая корпоративная стратегия.- СПб: Питер. -1999. – 416 с

11. Перру Ф. Экономика XX века // Бейтон А., Казорла А., Долло К., Дре А.М. 25 ключевых книг по экономике. Челябинск: «Урал»-«Урал-книга», 1999. – С. 427-445.

МУНИЦИПАЛЬНИЙ АСПЕКТ УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТОМ ЖИТЛОВОЙ СФЕРЫ РЕГИОНУ

Гончарова Н.М., к.е.н., доцент кафедры вищої математики Черкаського деожавного технологічного університету (Україна)

Гончарова Н.М. Муниципальный аспект управления развитием жилой сферы региона.

У статті розглядаються основні цілі муніципалізації в житловій сфері, зокрема полегшення умов кредитування та мінімізація комерційного ризику в житловій сфері, здешевлення вартості житлових послуг. Визначено основні завдання розвитку житлової сфери та місію приватного сектору в житловій сфері регіону. Розглянуто основні відмінності муніципального господарства та інших видів господарства, що ведеться органами місцевого самоврядування. Визначені напрями використання своєї власності органом муніципального управління як суб'єкта економічної діяльності: організація господарства з метою отримання доходу та регулювання умов господарювання з метою досягнення загальної користі. Відтворено весь спектр політики муніципалітетів: від ідеалізовано спрямованих на благо населенню («муніципальний соціалізм», де послуги надавалися населенню безкоштовно або за собівартістю) до вимушеної тимчасової відмови від цих інтересів на користь простої реалізації послуг (концесії). Виділено чотири можливі системи ведення муніципального господарства: муніципально-підрядна, муніципально-арендна, муніципально-концесійна і концесійна.

Ключові слова: муніципальна власність, муніципальне господарство, концесія, регіон, житлова сфера.

Гончарова Н.М. Муниципальный аспект управления развитием жилищной сферы региона.

В статье рассматриваются основные цели муниципализации в жилищной сфере такие, как облегчение условий кредитирования и минимизация коммерческого риска в жилищной сфере, удешевление стоимости жилищных услуг. Определены основные задания развития жилищной сферы и миссия частного сектора в жилищной сфере региона. Рассмотрены основные отличия муниципального хозяйства и других видов хозяйства, которые ведутся органами местного самоуправления. Определены направления использования своей собственности органом муниципального управления как субъекта экономической деятельности: организация хозяйства с целью получения дохода и регулирование условий ведения хозяйства с целью достижения общей пользы. Воспроизведено весь спектр политики муниципалитетов: от идеализировано направленных на благо населения («муниципальный социализм», где услуги предоставлялись населению бесплатно или по себестоимости) до вынужденного временного отказа от этих интересов в пользу простой реализации услуг (концессии). Выделены четыре возможные системы ведения муниципального хозяйства: муниципально-подрядная, муниципально-арендная, муниципально-концессионная и концессионная.

Ключевые слова: муниципальная собственность, муниципальное хозяйство, концессия, регион, жилищная сфера.

Honcharova N.M. The municipal aspect of management the development of residential sphere of region.

The article considers the main purpose of municipalization in the residential sector, in particular, easing of credit conditions and minimizing commercial risk in the residential sector, reduce the cost of residential services. The main task of the development of the residential sector and the mission of the private sector in the residential sector in the region. The main differences of municipal services and other types of farms, which are maintained by local authorities. The directions of use of their property by the authority of the municipal administration as a subject of economic activity: the organization of the economy for the purpose of revenue and regulation business environment with the aim of achieving the common good. Reproduced the full range of policies municipalities: from idealized designed to benefit the population ("municipal socialism", where services were provided to the population free of charge or at cost) before resorting to the temporary failure of these interests in favor of a simple implementation services (concessions). Highlighted four possible system for the maintenance of municipal services: municipal Contracting, municipal rental, municipal-concession concession i.

Keywords: municipal property, municipal services, concession, region, residential.

Постановка проблеми. Муніципальне господарство визначається наявністю особливого виду потреб місцевого співтовариства в наданні суспільних благ локального характеру, таких як електро-, газо-, водопостачання, послуги транспорту, ЖКГ, соціальної сфери тощо. З метою покращення якості послуг, які надаються підприємствами муніципального (комунального) господарства, для задоволення потреб місцевої громади або потреб розвитку території в сучасних умовах важливою є саме муніципалізація як перехід у власність муніципалітетів підприємств, нерухомості або земель, орієнтованих на задоволення суспільних потреб.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню муніципального (міського) господарства присвячені наукові праці таких науковців, як Л.О. Велихов, О.С. Поважний, Т.М. Качала та ін.

Виділення невирішеної проблеми. На сьогодні важливим залишається визначення таких методів ведення муніципального господарства, які сприяють ефективнішому управлінню об'єктами муніципальної власності.

Мета наукової статті. Метою роботи є розкриття змісту та взаємозв'язків муніципальної власності та муніципального господарства для того, щоб визначити, які засоби і методи муніципальної господарської діяльності можуть забезпечити найкраще надання місцевих суспільних благ.

Результати дослідження. Досліджуючи різні уявлення про власність, можна зробити наступні висновки про природу і зміст муніципальної власності:

- 1) муніципальна власність необхідна для задоволення потреб місцевого співтовариства (територіальної громади) в певних локальних (місцевих) благах;
- 2) локальні (місцеві) блага – це блага суспільного характеру, що надаються на місцевому (муніципальному) рівні;
- 3) муніципальну власність можна розглядати як власність територіальної громади в цілому, що функціонує в інтересах кожного її члена;

4) ефективність використання муніципальної власності залежить від діяльності органів місцевого самоврядування як самостійного суб'єкта ринкових відносин, при цьому муніципальна власність становить економічну основу їх діяльності, що означає наявність об'єктів власності та відповідних майнових прав, а також засобів і методів, за допомогою яких може бути організоване управління муніципальною власністю в процесі господарської діяльності муніципалітету з метою забезпечення добробуту членів місцевого співтовариства.

Таким чином, муніципальна власність – це відносини з приводу привласнення-відчуження суспільних благ локального характеру, вироблених в процесі господарської діяльності місцевого співтовариства, що надаються членам місцевої громади на території проживання.

Муніципальна власність є природною основою муніципального господарства. Існує необхідність розкрити їх зміст та взаємозв'язки для того, щоб визначити, які засоби і методи муніципальної господарської діяльності можуть забезпечити найкраще надання місцевих суспільних благ.

Як показує історичний досвід різних країн, по-перше, муніципальна власність виникає по-різному, по-друге, в різні періоди проявляються тенденції протилежного характеру – або до посилення, або до скорочення муніципального сектора економіки. Ці зміни в співвідношенні секторів відбуваються по різних економічних, соціальних і політичних причинах.